

ШУМАДИЈКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЪНИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV.

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ. Цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцика.

№ 68.

ЧОВЕКЪМЪРЗОСТЪ ИЗЪ НЕВѢРНЕ ЛЮБОВИ.

(продужено.)

III.

„Шта е нѣжной души наймилис,
Шта пламенный узвишава летъ, —
Шта л' блаженнымъ чини овај светъ, ?
Него любавъ кадъ 'но срце гріе „

I. И.

Будимъ е већъ пао быо у руке побунѣшы. Нѣгово паденіе побуди у Пешти найвећу радость међу мацарима. Сайна су се веселя у приватнимъ кућама давала за честь побѣдителя. Да посѣтимо и мы у мислима, едно таково весель коды графа X. . . .

Сале су већъ све напуниѣне сайнимъ гостима, многимъ офицерима разны униформы, и ленымъ госпама. Графъ X. . . дочекуе госте, а особито труди се офицере Гергеіове войске угостити. Хвалеби ій збогъ побѣде и правеби іймъ комплименте, ніе пропуштао нѣговогъ осамнестогодишнѣгъ сынчиѣа, кой е већъ подпоруцикъ коды Кароли-Хусара быо, препоручити за аванзиранѣ.

У едномъ углу сале, близу врата, стаяо е Піетро Албини у сайной униформы нѣгове легіе. Намргоѣено као обычно, слушао е онъ неке офицере, како му они последнѣ воене догаѣае за време нѣговогъ одсуства збивше се. приповѣдаю.

„Вы ми досаѣуете!“ рекне онъ опоромъ. „вы знате, да я много брблянѣ немогу да трпимъ. Маните ме се!“

„Юштъ непрестано онай старый мргода!“ рекну офицери, и удале се одъ нѣга, кой се садъ своимъ мислима сасвимъ преда.

Одъ еданпуть обадва се крила стаклены врата на сали одяпе, дворочуправитель предвозвѣсти ясний гласомъ долазакъ Гергея, и тадашнѣ онай юнакъ, ступи, дочеканѣ многобройнымъ узвицима „Ельнѣ!“ у салу.

Благодареѣи, прелети нѣговъ немирный погледъ све присуствоуѣе, и на Піетру Албини застане.

„Шта я видимъ? Капетанѣ Албини, већъ сте оздравили?“ рекне онъ упутивши се къ Піетру. „То ми е занета двогубо мило: прво збогъ васъ, храбрый младићу, а друго, мени е садъ потребанѣ мужъ еданѣ, као што

сте вы. Већъ самъ быо у сумнѣи, да л' ѣу кога ваѣи. Садъ ми е сасвимъ поможено. Одите самномъ у другу собу, да вамъ кажемъ.“

Съ войничкомъ пристойношћу поѣе Албини за овимъ, коды дружба извиняваюѣимъ се главнымъ генераломъ у другу собу: гдѣ овај слѣдуюѣе почне:

„Вама неѣе сасвимъ непознато быти, да обсада Будима, никако у момъ плану ніе была, и да се то само по желѣи Кошута и нѣгове высокоумие госпе, учинило, коя е хтѣла на силу да овуда по Пешти влада. Сви се радую отетомъ Будиму, а незнаду будале, да су се тымъ безуміемъ Кошутувимъ, толикимъ изгублѣнимъ временомъ, кое се при овой грдной стратегичной пагрѣшки употребити морало, да су се, велимъ, тымъ први мотике удари за гробъ мацарскогъ устанка учинили. При свемъ томъ што самъ се я баяги, при удараніи на Будимъ, Кошутовой воли покорио, опеть ми се онъ сасвимъ неповѣрава, и већъ е до садъ два генерала послао быо, да ови одъ мене главно повелительство войске одузму и Бему га предаду. Но я притяжавамъ пуно любовь и неограничено повѣренѣ мой войника, на зато е та послата комисія морала се, несвршивши стваръ, натрагъ вратити. Я самъ заключіо да одсадъ по момъ собственомъ начину радимъ, и већъ самъ планъ скроио. Мени е дакле потребно лице едно, кое ми е вѣрно, я кое ѣе подъ титуломъ првогъ аѣутанта, непрестано око мене быти. Окруженѣ мекушнимъ бабскіимъ душама, чезнемъ за мужемъ, комъ бы и найдублѣ затворе срца могъ безопасно отворити могао, и кой е у станіи, и у вайтежимъ трепутцыма живота постоянѣ и слѣдственѣ остати. Одма при долазку момъ овдѣ, како самъ васъ угледао, пао е мой изборъ на васъ, будуѣи сте мы већъ одавна познати.“

„Вы мрзите на люде?“ дода Гергей по краткомъ ѣутаніи, и гледао е при томъ оштромъ питаніи слушателя непрестано у очи.

„Есть!“ одговори кратко Албини, дигнувши гласъ свой, и сваку рѣчь оштро изговараюѣи: „Я мрзимъ на люде, а особито на ону класу людіи, коима е превара у природу ушла, ерѣ самъ и я срамно преваренѣ быо!“

Мало упрепанѣнѣмъ продужи Гергей: „управо за то я самъ васъ и изброа, да непрестанный мой пратиоцъ будете; ерѣ и я мрзимъ на ту класу людіи. У скупу ѣе-

мо дакле противу тій нашій непріятели радити, и заедно плодове наше побѣде уживати. Пристаєте ли на то?"

Албини устане, ступи к' Гергею и мирно му одговори: „Мени є врло жао, што я ту понуду примити немогу. Кратко и точно морамь одговорити вамь, да я мое приватне ствари никако у ланаць судбе єдногь народа уплетати нећу. Ако я люде и мрзимь, то мрзимь само поєдине изроде, безь да сь тымь почитань и любовь к' єдномь народу губимь. Ово є узрокь што вамь слѣдовати немогу.“

„Како ћу я то да разумемь?“ одговори Гергей, кой є, да бы свою забуну сакрію, силно по соби одао.

„Подайте моимь последњимь рѣчма значень како вы хоѣте, ал' садь вратимо се у друштво, кое на вась, као на свое сунце изгледа.“

Безспокойно и замишљено продужавао є Гергей свой по соби ходь, напоследку стане, и пруживши Албинию руку, рекне: „Я вашь одговорь примамь, ерь вась познаемь, да се вы одь нашегь убѣђена одвратити не дате; но вы сте такође и совѣстань мужь, на самь увѣрень, да нећете свѣту являти, како сте ми єдну понуду одбили. — Одь данась сте маіорь кодь Хунади-Хусара и сутра ћете са зоромь ићи у Клапкинь стань. Понећете и неке депеше томь генералу, кое ћете іошть данась у моіой канцеларіи примити.“

„Мою найтопљію благодарность примите, господине генерале!“

„Добро, добро, господине маіоре! хайдмо садь у друштво.“

Овдѣ є веселѣ было. Многе су се гомили лица саставиле быле, кое су или игромь, или разговоромь време прекраћивале. Албини се одвои одь Гергея, и пође к' єдномь прозору, да спокойно о ономь размишљава што є мало пре чуо. Одь єданпуть допре му до ушю име „Хедвигь.“ Механично обрне се онь к' оной страни гдѣ є то име изговорено, и угледа две женске у друштву єдногь малогь човека. Старія одь нѣи двою, на кое већь по старомь лицу іошть су се трагови некадашњь лепоте видели, была се у некій разговорь сь онимь малимь човечулькомь упустила, а она млађа, коя є као развѣяноћа се ружа лепа была, слушала є тај разговорь пазљиво но ипакь є сь некимь невѣроятнимь смѣшеніемь слушала. — Као окаменѣнь стане Албини, и сматрао є ово троє.

„Да, да, любезна Хедвигь, рекне онај малый, и окрене се кь дѣвоицы, и вѣруй ми, небы требало да изилазишь, а особито у овако многобројно друштво. Твое слабо здрављь неможе овај врелый салонски воздухь да поднесе.“

„Я незнамь, зашто то?“ одговори весело дѣвоица; „я се сасвимь здрава осѣћамь, и никадь ми ние болѣ нег' у овако добромь друштву.“

„Єсть, такве сте вы све младе, свакадь имате вы право.“ Продужи онај, окренувши се к' старіой. „Ты, любезна сестро, треба да то знашь, и да на здрављь

златне ове дѣвоицице болѣ paziшь. Болѣ є садь paziли, него после жалити.“

„Я нисамь знала, да долазакь на ово веселѣ моіой Хедвиги може што шкодити.“

„Но како знашь; само све умѣрено!“ дода онај: „Садь идемь на єдну партію дарока, па кадь свршимь ићићемо кући. За садь сь богомь!“ Обрне се и оде поредь Албини-а у другу собу.

Овај побледи, кадь тайнозлобно лице види, око когь се уста іошть неко пакостно смѣшенѣ вѣло. „То є Халоши Михаль, касехранитель онај!“ повиче нешто у нѣговой унутрашњости. Као некомь вышомь силомь гонѣнь оде Піетро брзо онимь двома женскимь, кое га зачуђено погледе.

„Извините ме, што се усуђуемь у вашемь вась разговорѣ прекидати и питати вась. Обѣте ли доброту имати и казати ми, ко є онај господинь што є сь вама было и што садь онамо оде?“

„Мой брать,“ одговори одма старія, „Михаль Халоши, военый касирь гергеіовогь корпуса.“ „Тако — —?“ затегне Албини. „Може ли вамь мой уякь у чему послужити?“ запита любезно смешећи се, Хедвига; „онь є у великой чести кодь главногь команданта“

„О, ни найманѣ ние ми то потреба,“ одговори Албини, „само лице тогь господина учини ми се нешто познато, као да самь га іошть гдѣ у каквомь другомь друштву видію.“

„Могуће,“ одговори старія, „Михалій иде у сва чести друштва, свы га пазе, па радо га позиваю. Онь се и за нась врло брине и о нашемь здрављу бригу води.“

„Тако — —“ дода опеть Албини као и пре. „Ал' господине,“ рекне мало зачуђено Хедвига, „вы ми се врло чудни чините са тымь вашимь „тако — —?““

„Могуће є господична,“ одговори Албини, „да се вама мой поступакь чудновать чини; но я вась молимь: заклинѣмь вась, слушайте ови неколико рѣчій, ерь ми време и обстоятелства недопуштаю да вамь више кажемь. Нека невидима сила пагони ме да вамь кажемь: Ваша лична сигурность, вашь животь, господична, у опасности є; будите на опрезу!“

Уплашено скочи мати и кћи, и погледаю га са немимь ужасомь. На нѣновимь лицама видла се невѣроятность и стра!

Албини то примѣти, и окренувши се матери, продужи: „Вѣруйте ми господа, животь нашегь дѣтета у найвећой є опасности. Као свѣдочанство истине рѣчій моіей, некь вамь служи ово: Вы сте удовица умрлогь торговца Ванди-а, кои є године 184* умро, оставивши по себи иманѣ одь четрдесеть хиљада дуката, сь тымь примѣчаніемь, да то иманѣ, нѣгова єдиница Хедвига наслѣди. Да бы дакле тій новцы на друго лице прешли, смрть є ваше кћери заключена, нѣнь є убица већь подкупљенъ.“

„Удовица викне упрепашћена, но збогь друге вике по сали, ние се нѣнь узвикь даль зутти могао.“

Взаиме божиє, умирите се, милостива госпо. Све є изгубљно, ако се дозна да сте извѣштени. Само вамъ іошть толико у кратко казати могу. Чувайте се вашегъ брата Михала, клон'те га се као люте тув!"

„Мати! мати! ты си побледила! проговори страшливо Хедвига, и хтѣдне іой у помоћ притећи, но ова се охрабри и рекне „ніє ништа,“ затымъ се окрене къ Піетру: „знате ли вы то зацѣло, господине? ерь тако ми бога я немогу іошть да вѣруємъ!“

„Моє ми чести, госпо, истина є!“ — „То примите мою найвећу благодарность, а уєдно и моє кѣри! Нека доћу, нѣне убице! само преко могъ мртвогъ тѣла води путь к' нѣой! Свака є мати яка, кадъ опасность животу нѣногъ дѣтета прети!“ — Затимъ, пошто се мало окрѣпила, запита га: „Има ли каквогъ годъ средства за уклонити ту опасность?“

„Я знамъ само за єдно, а то є: да се, што пре можете, одма, удалите изъ Пеште, безъ да когодъ дозна кудъ сте отишли.“

„Єсть, ал' куда ћу? я самъ свуда непозната. О, то є ужасно!“ рекне удовица и метне мараму на очи.

„Ако васъ смемъ савѣтовати, то ћу быти тако слободанъ, да вамъ поредъ савѣта могъ и мою помоћ понудимъ. Я самъ наименованъ маіоромъ кодъ Хуняди-Хусара, и уютру ћу рано у Коморанъ вѣи, тамо є мой будуй гарнизонъ. Тамо ћете подиуно безбѣдни быти.“

Рѣшително одговори удовица: „Я пристаємъ, и повѣравамъ себе и дѣте моє вашой заштити.“

„Нећете се за ваше повѣренъ каяти!“ рекне Албини, поклонивши се. „Уютру рано, на два сата предъ зору послаћу вамъ моя кола. Я ћу васъ самъ, изванъ вароши очекивати, да бы тако свако подозренъ уклонѣно было. — Но садъ ћу да се удалимъ.“ — Албини се удали. (продужиће се.)

П И С М О

Нѣгове свѣтлости княза, писано г. Рад. П. Дамьяновићу предсѣд. Врх. Суда, кои є, бавєћи се са своіомъ и господина маіора Мише фамиліомъ у Глайхенбергу, блаженпопочившой госпођи Клеопатри, са свима, све могуће услужности и неге чинио. — Саобитавајући ово писмо пуно нѣжногъ чувства, и пламените признателности, саобитаваћемо и у будуће читательима све оно, што се односи на споменъ, те, добротомъ своіомъ у србстеву единствене душе.

Любезный Г. Дамьяновићу!

Ако є ишта на свету кадро ублажити иоле тугу удвельногъ родительскогъ срца за изгубљнымъ чедомъ своимъ, то є заиста участіє, кое при оваквомъ обстоятелству и сродници и пріятельи и остальи светъ, у жалости тужны родителя ужимаю. Вы сте любезный господине, као што самъ разумею, у страномъ и непознатомъ свету удалъной одъ родителя и присны сродника незаборавльной кѣри моіой Клеопатри, найвѣжніє и найохотніє свакога рода услуге указивали. Вы сте и у болести нѣной и при смртномъ часу, и найпосле око леде-

ногъ тѣла нѣногъ све оно чинили, што є само наймиренїя христїянска душа, и најболѣ срце чинити кадро. Као родитель, господине, я мислимъ и благой єбни вѣчно упокоєне предобре кѣри моє за доста учинити, а у исто време и мою дужность испунити, долазећи за све ово изъвити вамъ мою најживлю и најтоплию признателность.

Примите при овоме увѣренъ мога срдачногъ благоволенїя, съ коимъ пребивамъ, вамъ благонаклонны А. Караборѣвићъ. — У Брестовачкой баньи 25. Юлія 1855. године.

ШТА СУ НОВИНЕ.

„1. Авг. ноћу наиће єдна саюзна патрола на неколико козака, гдѣ се потуку изъ пушака, и одма разићу се. Обадвє войске незнаюћи шта є быле су се узбуниле.“ О томє различите новине овако пишу:

„1. Авг. предъ зору ударе саюзници са 5. хил. на десно крило Руса, гдѣ су се пуна четири сата тукли. 142 войника погнуло є одъ саюзника а 261 одъ Руса. (Жур. де-деба.)

„Опетъ єду лаврову грану уплела є наша войска у свой вѣнаць. 1. Авг. ноћу нанали су Енглези са 3 хил. войника на Русе изненада, освоили имъ и разорили єду батерию. Одъ стране Енглеза погнуло є 320 войника, а Руса кое мртвы кое ранѣны има преко 500. (Енглеске новине Таймсъ.)

„Изъ поузданогъ извора можемо лвити, да су саюзници са 13 хил. войника ударили 1. Авг у 10 сати ноћи на рускій 4. бастионъ, но буду жестоко дочекани и тако побѣдив, да су сутра данъ вазданъ имали посла да саранюю свое мртваце. Томъ приликомъ погнула су два саюзна генерала, 14 офицера и 740 солдати, на страни руской погнуло є само 4 офицера и 75 солдати. (прайске: Крайц-Цайтунгъ.)

— „Дакле све ближе и ближе иде се одсудной битки. Судбина Севастополя скоро ќе се свршити. 1. Авг. было є отважный и ужасный юрищъ. 7 сати траю є бой. Руси су изгубили томъ приликомъ 14 топова, и два магацїна отишла су у воздухъ. 40 хил. саюзника борило се противу обкопа руски. Крвь є потокомъ ишла. 34 офицера руска погнуло є, и 2432 солдата. Ову ужасну битку платили су и саюзници са 1855 мртви и 62 ранѣна. (Бечке: Ост-дайче-постъ.)

— Овоме рату нема края. Последньомъ биткомъ одъ 1. Авг. обадвє су стране тако разярене да се немогу долге помирити докъ єдногъ войника трає. Єданъ кон є битку 1. Авг. очима своимъ гледао пише: да такове крваве битке іошть исторїя непознає. 60 хил. саюзника сукобило се са 30 хил. Руса. Битка є траяла 18 сати. Руса є пало 2890 а саюзника око 2000. (Фрелден-благъ.)

— Єдва єданпутъ прекиде се тишина ратна коя є онако дуго траяла. Врећа, у којой є судбина Европе завезана починѣ се дрѣшати. Битка коя се 1. Авг. догодила осветлала є руско оружїє, и показала саюзницама, да є тврдь ора, когъ су ради да зубима разлеме. Руси су славно одбили нападаѣ саюзника, кои су са своимъ своіомъ и сувоземномъ и морскомъ силомъ 1. Авг. ударили были. Руса є погнуло 192 свега, а на страни саюзника преко 4 хиляде само мртви. (Србски Дневникъ.)

— Као што новине изъ Крима являю: 1. Авг. ударила е сва войска и сувоземна и морска и подземна и воздушна на Севастополь. Свакогъ минута падало е 10 хил. кое бѹлета кое бомби у Севастополь. Битка е трајала као Ноевъ потопъ 40 дана и 40 ноћи; свега у тој битки кое Руса кое саюзника учествовало е 356 хиљада. То е све на томъ кривомъ јуришу изгинуло; то су све сами гробови. Шта више, као што све новине являю погинуло е 400 хиљада, слѣдователно 44 хил. више него што е тамо било. Но мы любећи свагда голу истину и држећи се само умѣренности и само онога што е вѣројатно, можемо само о томъ увѣрити читателъ, да после битке 1. Авг. никога живогъ ние више у Криму остало. (Шумадинка.)

— „Изъ достовѣрны извора можемо явити, да е битка о којој новине говоре да се 1. Авг. догодила, у свему претерана, шта више сумња се да е тога дана и било какве битке. (Србске Новине.)

— Са бойнога поля нема ништа новогъ. 1. Авг. провеле су обадве стране у миру и тишини. (Мониторъ.)

— Изъ Крима нема ништа новогъ, войске се обадве налазе у миру. До 2. Авг. ние се ни најманѣгъ движенія ни на одной страни осећало. (Инцидентъ.)

М Р В И Ц Е.

— Едномъ човеку умре жена, но кадъ су е носили на гроблѣ, закачи грана одъ едногъ дрвета за жену и она оживи. После дугогъ времена разболе се жена и опетъ умре, но кадъ су е носећи на гроблѣ, кодъ оногъ дрвета были, повиче мужъ, онима што су жену носили: „молимъ васъ браћо само далѣ одъ овогъ дрвета, боимъ се да опетъ неживи.“

— Бданъ ветрениастый младићъ опазивши у друштву, на постарой али оштроумной госпои, богаты прстенъ на руци, рекне свомъ комшии: „Я бы волио прстенъ него руку на којој стои.“ Госпои чувши то окрене се и погледа на младића кои е имао златанъ ланацъ око врата, и смѣшећи се рекне му: „И я бы волила уларъ него магаре!“

— Една мати жалюти се на свогъ сына, кои ние хтео у школу да иде, и повиче му: „Иди у цигане несрећниче.“ Една циганка чувши то рекне матери: „немой ни кодъ насъ да га шилѣшь, и кодъ насъ е већ готово добра нестало.“

Надписи.

Ништа е друго нечуе, нег' шта ћемо, како ћемо?

Зато тако незрело по новинам' какоћемо.

(Кипови.)

Мы немамо кипова, тако кажу люди,

Те јошт' каквы имамо, Богъ некъ свакомъ суди,

Брѣ по цркви гледайте, гди намъ жене стоје,

Наћибете кипова различите бое.

ИСП.

ДОМАЊИЙ ТЕАТОРЪ.

Госпои. Шта тражишь толико?

Господинъ. Тражимъ цигару, незнамъ гдѣ самъ е оставио.

Госпои. Та ето ти е у зубима заръ невидишь.

Господинъ. А гле! па што ми некажешъ; кадъ видишь да единако тражимъ.

Шегртъ. Поздравио васъ майсторъ, и молио васъ да му изплатите ову конту.

Господинъ. Кажи ты майстору, да онъ мени никако нешамъ конте, докле годъ ово колерично време трае, ербо доктори савѣтую, да свакиј онај кои жели свой животъ да спасе, не треба ни зашто сада да се брине, него весело да живи.

Шегртъ. Кадъ е тако господине, онда ће и мой майсторъ молити бога да колера дуго трае, ербо и онъ има на много места да плаћа.

ЛЕПЕ ЗАГОНЕТКЕ. *)

Мртво самъ, но кадъ ми одсечешъ главу на ме напоишь, а онда говоримъ.

Кадъ е живъ човекъ у соби безъ главе?

Кадъ се тражи, онда есте нешто, а кадъ се нађе, онда престане бити оно шта е било.

Найтавни самъ онда кадъ е најсветлије; најтопли самъ кадъ е најладније, најладни самъ кадъ е најтоплије.

Нитъ се кува ни пече, а ипакъ е слађе одъ своју колача на свету?

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Едне Енглезке новине являюћи о бомбардираню кодъ Свеаборга, вели: да су Руси изгубили 1500 момака, и да имъ е штета на 5 милиона талира учинѣна; узто признаю да су две Француске и една енглезка лафа пропале.

— Изъ Цариграда многима новинама дописую, да ће сви Турци кои су до сада европске халъине примили и носили свое старе широке азиатске халъине опетъ узети, шта више, да ће и уредба изаћи коя ће исте праве старотурске халъине и низамима прописана бити.

— По извѣстию генерала фр. Пелисиа при послѣдней битки погинуло е 3329 Руса.

— Изъ Одесе одъ 6. о. м. являю: да е колера коя е тамо одъ некогъ доба трајала, сада готово сасвињъ престала. Войска руска единако маршира крозь Николаевъ. Сви руски военачалници држали су еданъ военый совѣтъ; шта е заключено нико незна, но говори се, да ће се некиј новыи военый планъ предузети.

Течай новаца: среб. 118%; дук. 5 фор. 30 кр. банки.

*) Ко прву и другу загометку погоди, добы ће на даръ I. и II. евеску Шумадичета, ко све четири прве загометке погоди, добы ће бадава Шумадинку за 3 месеца; ко пету загометку погоди некъ се задовољя са онымъ што е погодіо.